

GENERALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA

Andrzej Szweda-Lewandowski

Warszawa, 02-03-2020 r.

DOOŚ-TSOOŚ.411.1.2020.BW

**Pan
Grzegorz Puda
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Funduszy i Polityki
Regionalnej**

Szanowny Panie Ministrze,

W związku pismem Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 6 lutego 2020 r., znak sprawy: DPP-VI.78.8.2019.BP, w którym zwrócono się do Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w sprawie uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu *Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2021-2027*, na podstawie art. 53 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020 r. poz. 283; dalej: ustawa ooś), przedstawiam następujące stanowisko.

Program Operacyjny Polska Wschodnia 2021-2027 (dalej: PO PW), to instrument wsparcia rozwoju społeczno-gospodarczego pięciu województw, tj.: lubelskiego, podlaskiego, podkarpackiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego. PO PW zakłada przeznaczenie środków finansowych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na rozwój innowacyjnej przedsiębiorczości oraz na ważne, z punktu widzenia spójności i dostępności terytorialnej makroregionu, inwestycje w komunikację miejską, drogi i kolej.

Przygotowywana w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko prognoza oddziaływania na środowisko dla PO PW (dalej: prognoza), powinna w pełnym zakresie odpowiadać wymaganiom wynikającym z art. 51 ust. 2 ustawy ooś, według kolejności ustalonej w tym przepisie oraz przy zachowaniu warunków, o których mowa w art. 52 ust. 1 i 2 ww. ustawy.

Prognoza powinna odnosić się do pełnej wersji projektowanego dokumentu, a w szczególności do uwzględnionych tam działań, które mogą spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko, którymi są głównie: działanie 2.1. *Dystrybucja energii*,

działanie 3.1. *Infrastruktura drogowa* oraz działanie 3.2. *Ponadregionalna infrastruktura kolejowa*. W myśl art. 52 ust. 1 ustawy o oś analiza zawarta w prognozie powinna zostać dostosowana stopniem szczegółowości do stopnia szczegółowości zapisów projektowanego dokumentu. Projekt PO PW charakteryzuje się niskim poziomem szczegółowości, jednak zasygnalizowanie pewnych problemów szczegółowych już na etapie oceny strategicznej może ułatwić analizy na etapie realizacji przedsięwzięć. Należy też zaznaczyć, że dopuszczalny jest w prognozie oddziaływania na środowisko różny poziom szczegółowości analiz dla poszczególnych działań/przedsięwzięć. W związku z powyższym zalecane jest, tam gdzie to możliwe, dokonanie bardziej szczegółowych analiz w zakresie kwestii wpływu na środowisko oraz możliwych do zastosowania środków zaradczych. Przykładowo, jeżeli w ramach PO PW zaplanowano realizację przedsięwzięć, dla których został już opracowany raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko lub wydana została decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach, należy uwzględnić w prognozie oddziaływania na środowisko informacje płynące z tych dokumentów, w celu zapewnienia spójności pomiędzy nimi. W przypadku braku istnienia raportu/decyzji, możliwe jest zastosowanie bardziej ogólnej analizy. Należy jednak przedstawić uzasadnienie, dlaczego przedstawienie bardziej szczegółowych informacji na obecnym etapie nie jest możliwe/zasadne.

W prognozie należy dokonać opisu stanu środowiska w sposób umożliwiający określenie rodzajów i skali przewidywanych oddziaływań oraz określenie zmian spowodowanych realizacją PO PW, które mogą zaistnieć w przyszłości. Prognoza powinna określać także wpływ realizacji PO PW na stan i funkcjonowanie obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o *ochronie przyrody* (Dz. U. z 2020 r. poz. 55; dalej: *ustawa o ochronie przyrody*), a w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów. Przy analizach dotyczących wpływu na środowisko, w tym na obszary Natura 2000, koniecznym jest także wskazanie nie tylko samego charakteru oddziaływań, ale również określenie czy są one znaczące. W przypadku identyfikacji znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000 w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 17 ustawy o oś lub braku możliwości wykluczenia tego oddziaływania, należy podkreślić, że zgodnie z art. 55 ust. 2 ustawy o oś, projekt dokumentu nie może zostać przyjęty, jeżeli ze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wynika, że jego realizacja może znacząco negatywnie oddziaływać na obszary Natura 2000, a nie zostaną spełnione łącznie wszystkie przesłanki, o których mowa w art. 34 ustawy o ochronie przyrody. Zgodnie ze wspomnianym przepisem można zezwolić na realizację dokumentu mogącego znacząco negatywnie oddziaływać na obszary Natura 2000, jeśli przemawiają za tym niezbędne wymogi nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym. Powyższa przesłanka może zostać uznana tylko w przypadku braku rozwiązań alternatywnych oraz przy zapewnieniu wykonania kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zagwarantowania spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000. W przypadku gdy znaczące negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych, nadrzędny interes publiczny odnosi się wyłącznie do: ochrony zdrowia i życia ludzi, zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego i uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędnym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego. W sytuacji, gdy przyjęcie dokumentu, który może znacząco negatywnie oddziaływać na siedliska i gatunki priorytetowe, wynika z innych koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, przed przyjęciem dokumentu, wymagane jest uzyskanie opinii Komisji Europejskiej. Mając na uwadze przytoczone

przepisy, w przypadku stwierdzenia znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000, należy w prognozie wyraźnie wykazać i uzasadnić istnienie wymienionych przesłanek.

Zgodnie z treścią art. 51 ust. 2 pkt 3 *ustawy o oś*, konieczne jest zaproponowanie kierunków działań i rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub ewentualną kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu. Należy także przeprowadzić dogłębną analizę rozwiązań alternatywnych dla proponowanych inwestycji. W tym miejscu trzeba zauważyć, że tzw. wariant zerowy (nierealizowanie przedsięwzięcia) nie jest wariantem alternatywnym, gdyż w ogóle nie oddziałuje on na środowisko.

W przypadku konieczności zastosowania kompensacji przyrodniczej, musi ona dotyczyć tych działań, które wiążą się z naprawą negatywnego oddziaływania na środowisko, zwłaszcza na cele i przedmiot ochrony obszaru sieci Natura 2000. Stąd ważnym jest, aby wskazane zostało, których przedmiotów ochrony znaczące negatywne oddziaływanie może dotyczyć i zaproponować odpowiednie działania kompensujące. Niewłaściwe jest przeniesienie analizy w tym zakresie na etap wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla konkretnych przedsięwzięć lub na procedurę oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000. Warto zauważyć, że obowiązek odpowiedniej kompensacji szkód w środowisku nie dotyczy jedynie negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000. W odniesieniu do innych walorów przyrodniczych zastosowanie znajduje art. 75 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2019 r. poz. 1396).

Prognoza powinna ponadto zawierać analizę skumulowanego oddziaływania na środowisko, w tym cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000, działań określonych w PO PW oraz innych przedsięwzięć zrealizowanych lub planowanych do zrealizowania nie ujętych w tym dokumencie. W tym celu zasadne jest odniesienie się do innych dokumentów o charakterze strategicznym m.in. *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)* czy *Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku* oraz uwzględnienie informacji zawartych w sporządzonych dla nich prognozach oddziaływania na środowisko. Przy opracowywaniu prognozy należy także uwzględnić wytyczne Komisji Europejskiej w zakresie uwzględniania problematyki zmian klimatu i różnorodności biologicznej w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko.

Z uwagi na położenie terenu objętego opracowaniem należy zbadać i szczegółowo uzasadnić w prognozie oddziaływania na środowisko, możliwość spowodowania przez realizację postanowień PO PW znaczących oddziaływań na środowisko o charakterze transgranicznym.

W związku z planowaną realizacją zadań o charakterze liniowym tj. „budowa i przebudowa dróg krajowych, w tym budowa obwodnic” czy „przebudowa, modernizacja lub rewitalizacja wybranych odcinków sieci kolejowej w ramach Wschodniej Magistrali Kolejowej”, oprócz analizy wpływu na różnorodność biologiczną, wskazane jest wykonanie analizy potrzeb w zakresie rozwoju korytarzy ekologicznych i sieci przejść dla zwierząt celem uniknięcia fragmentacji środowiska i zapewnienia ciągłości szlaków migracyjnych. Zaleca się przedstawienie lokalizacji planowanych działań na tle innych form wykorzystywania przestrzeni (np. obszarów chronionych) na mapach. Podobne zalecenie dotyczy wszelkich

innych istotnych zjawisk o charakterze przestrzennym oraz interakcji tych zjawisk. Wskazane byłoby zwłaszcza przedstawienie w formie graficznej lokalizacji istotnych planowanych działań w odniesieniu do form ochrony przyrody, w szczególności obszarów Natura 2000.

W prognozie powinny zostać przedstawione propozycje w zakresie metod monitoringu skutków realizacji zadań wynikających z dokumentu, które pozwoliłyby m.in. na określenie, czy właściwie oceniono skalę i zasięg ich oddziaływania na środowisko, w tym na przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 oraz na ocenę skuteczności zaproponowanych działań minimalizujących.

Sugeruje się ponadto opracowanie w prognozie zaleceń odnośnie formułowania środowiskowych kryteriów wyboru projektów, które pozwolą na spełnienie wymogów ochrony środowiska przy ich realizacji. Wskazane byłoby również uwzględnienie tych zaleceń w treści PO PW, zarówno w odniesieniu do projektów konkursowych, jak i pozakonkursowych. W obu przypadkach należy bowiem mieć na względzie konieczność dokumentowania przez beneficjentów objęcia projektu opracowaniem poddanym strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. Preselekcja pod kątem oddziaływania na środowisko na etapie konkursu zmniejszy prawdopodobieństwo problemów na etapie uzyskiwania dofinansowania.

Z poważaniem,

ANDRZEJ SZWEDA-LEWANDOWSKI
Generalny Dyrektor
Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/

GENERALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA

Andrzej Szweda-Lewandowski

Warszawa, 02-03-2020 r.

DOOŚ-TSOOŚ.411.4.2020.BW

**Pan
Grzegorz Puda
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Funduszy i Polityki
Regionalnej**

Szanowny Panie Ministrze,

W związku pismem Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 12 lutego 2020 r., znak sprawy: DPP-VI.78.2.2020.JG, w którym zwrócono się do Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w sprawie uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu *Ponadregionalnego Programu Operacyjnego 2021-2027* kierowanego do najslabszych gospodarczo obszarów kraju, na podstawie art. 53 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020 r. poz. 283; dalej jako: ustawa ooś), przedstawiam następujące stanowisko.

Ponadregionalny Program Operacyjny 2021-2027 kierowany do najslabszych gospodarczo obszarów kraju (dalej jako: Program 2020+) jest adresowany do terytoriów uznanych w *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030* za obszary strategicznej interwencji (OSI), tj. do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją i średnich miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Interwencja polegała będzie m.in. na: rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, poprawie atrakcyjności inwestycyjnej, aktywizacji lokalnych zasobów ludzkich, likwidowaniu barier rozwojowych, poprawie dostępności transportowej czy poprawie dostępu do podstawowych usług publicznych.

Przygotowywana w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko prognoza oddziaływania na środowisko dla Programu 2020+ (dalej jako: prognoza), powinna w pełnym zakresie odpowiadać wymaganiom wynikającym z art. 51 ust. 2 ustawy ooś,

według kolejności ustalonej w tym przepisie oraz przy zachowaniu warunków, o których mowa w art. 52 ust. 1 i 2 ww. ustawy.

Prognoza powinna odnosić się do pełnej wersji projektowanego dokumentu, a w szczególności do uwzględnionych w nim działań, które mogą spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko (głównie działanie 3.1. *Infrastruktura drogowa*). W myśl art. 52 ust. 1 ustawy o oś analiza zawarta w prognozie powinna zostać dostosowana stopniem szczegółowości do stopnia szczegółowości zapisów projektowanego dokumentu. Projekt Programu 2020+ charakteryzuje się niskim poziomem szczegółowości, niemniej jednak zasygnalizowanie problemów szczegółowych już na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko może ułatwić analizy na etapie realizacji przedsięwzięć. Należy również zaznaczyć, że dopuszczalny jest w prognozie oddziaływania na środowisko różny poziom szczegółowości analiz dla poszczególnych działań/przedsięwzięć. W związku z powyższym zalecane jest, tam gdzie to możliwe, dokonanie bardziej szczegółowych analiz w zakresie kwestii wpływu na środowisko oraz możliwych do zastosowania środków zaradczych. Przykładowo, jeżeli w ramach Programu 2020+ zaplanowano realizację przedsięwzięć, dla których został już opracowany raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko lub wydana została decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach, należy uwzględnić w prognozie oddziaływania na środowisko informacje wynikające z tych dokumentów, w celu zapewnienia spójności pomiędzy nimi. W przypadku braku istnienia raportu/decyzji, możliwe jest zastosowanie bardziej ogólnego poziomu analizy. Należy jednak przedstawić uzasadnienie, dlaczego przedstawienie bardziej szczegółowych informacji na obecnym etapie nie jest możliwe/zasadne.

W prognozie należy dokonać opisu stanu środowiska w sposób umożliwiający określenie rodzajów i skali przewidywanych oddziaływań oraz określenie zmian spowodowanych realizacją Programu 2020+, które mogą zaistnieć w przyszłości. Prognoza powinna określać także wpływ realizacji Programu 2020+ na stan i funkcjonowanie obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody* (Dz. U. z 2020 r. poz. 55; dalej jako: *ustawa o ochronie przyrody*), a w szczególności na cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów. Przy analizach dotyczących wpływu na środowisko, w tym na obszary Natura 2000, koniecznym jest także wskazanie nie tylko samego charakteru oddziaływań, ale również określenie czy są one znaczące. W przypadku identyfikacji znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000 w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 17 ustawy o oś lub braku możliwości wykluczenia tego oddziaływania, należy podkreślić, że zgodnie z art. 55 ust. 2 ustawy o oś, projekt dokumentu nie może zostać przyjęty, jeżeli ze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wynika, że jego realizacja może znacząco negatywnie oddziaływać na obszary Natura 2000, a nie zostaną spełnione łącznie wszystkie przesłanki, o których mowa w art. 34 ustawy o ochronie przyrody. Zgodnie ze wspomnianym przepisem można zezwolić na realizację dokumentu mogącego znacząco negatywnie oddziaływać na obszary Natura 2000, jeśli przemawiają za tym niezbędne wymogi nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym. Powyższa przesłanka może zostać uznana tylko w przypadku braku rozwiązań alternatywnych oraz przy zapewnieniu wykonania kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zagwarantowania spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000. W przypadku gdy znaczące negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych, nadrzędny interes publiczny odnosi się wyłącznie do: ochrony zdrowia i życia ludzi, zapewnienia

bezpieczeństwa powszechnego i uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędnym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego. W sytuacji, gdy przyjęcie dokumentu, który może znacząco negatywnie oddziaływać na siedliska i gatunki priorytetowe, wynika z innych koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, przed przyjęciem dokumentu, wymagane jest uzyskanie opinii Komisji Europejskiej. Mając na uwadze przytoczone przepisy, w przypadku stwierdzenia znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000, należy w prognozie wyraźnie wykazać i uzasadnić istnienie wymienionych przesłanek.

Zgodnie z treścią art. 51 ust. 2 pkt 3 *ustawy ooś*, konieczne jest zaproponowanie kierunków działań i rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub ewentualną kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu. Należy także przeprowadzić dogłębną analizę rozwiązań alternatywnych dla proponowanych inwestycji. W tym miejscu trzeba zauważyć, że tzw. wariant zerowy (nierealizowanie przedsięwzięcia) nie jest wariantem alternatywnym, gdyż w ogóle nie oddziałuje on na środowisko.

W przypadku konieczności zastosowania kompensacji przyrodniczej, musi ona dotyczyć tych działań, które wiążą się z naprawą negatywnego oddziaływania na środowisko, zwłaszcza na cele i przedmioty ochrony obszaru sieci Natura 2000. Stąd ważnym jest, aby wskazane zostało, których przedmiotów ochrony znaczące negatywne oddziaływanie może dotyczyć i zaproponować odpowiednie działania kompensujące. Niewłaściwe jest przeniesienie analizy w tym zakresie na etap wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla konkretnych przedsięwzięć lub na procedurę oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000. Warto zauważyć, że obowiązek odpowiedniej kompensacji szkód w środowisku nie dotyczy jedynie negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000. W odniesieniu do innych walorów przyrodniczych zastosowanie znajduje art. 75 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2019 r. poz. 1396).

Prognoza powinna ponadto zawierać analizę skumulowanego oddziaływania na środowisko, w tym cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000, działań określonych w Programie 2020+ oraz innych przedsięwzięć zrealizowanych lub planowanych do zrealizowania, nie ujętych w tym dokumencie. W tym celu zasadne jest odniesienie się do innych dokumentów o charakterze strategicznym, m.in. *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)* czy *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030* oraz uwzględnienie informacji zawartych w sporządzonych dla nich prognozach oddziaływania na środowisko. Przy opracowywaniu prognozy należy także uwzględnić wytyczne Komisji Europejskiej w zakresie uwzględniania problematyki zmian klimatu i różnorodności biologicznej w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko.

Należy także zbadać i szczegółowo uzasadnić w prognozie oddziaływania na środowisko możliwość spowodowania przez realizację założeń Programu 2020+ znaczących oddziaływań na środowisko o charakterze transgranicznym.

W związku z planowaną realizacją zadań o charakterze liniowym, tj. „budowa/przebudowa dróg wojewódzkich wraz z budową obwodnic”, oprócz analizy wpływu na różnorodność biologiczną, wskazane jest wykonanie analizy potrzeb w zakresie rozwoju korytarzy ekologicznych i sieci przejść dla zwierząt celem uniknięcia fragmentacji środowiska

i zapewnienia ciągłości szlaków migracyjnych. Zaleca się również przedstawienie lokalizacji planowanych działań na tle innych form wykorzystywania przestrzeni (np. obszarów chronionych) na mapach. Podobne zalecenie dotyczy wszelkich innych istotnych zjawisk o charakterze przestrzennym oraz interakcji tych zjawisk. Wskazane byłoby zwłaszcza przedstawienie, w formie graficznej, lokalizacji istotnych planowanych działań w odniesieniu do form ochrony przyrody, w szczególności obszarów Natura 2000.

W prognozie powinny zostać przedstawione propozycje w zakresie metod monitoringu skutków realizacji zadań wynikających z dokumentu, które pozwoliłyby m.in. na określenie, czy właściwie oceniono skalę i zasięg ich oddziaływania na środowisko, w tym na przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 oraz na ocenę skuteczności zaproponowanych działań minimalizujących.

Sugeruje się ponadto opracowanie w prognozie zaleceń odnośnie formułowania środowiskowych kryteriów wyboru projektów, które pozwolą na spełnienie wymogów ochrony środowiska przy ich realizacji. Wskazane byłoby również uwzględnienie tych zaleceń w treści Programu 2020+, zarówno w odniesieniu do projektów konkursowych, jak i pozakonkursowych. W obu przypadkach należy bowiem mieć na względzie konieczność dokumentowania przez beneficjentów objęcia projektu opracowaniem poddanym strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. Preselekcja pod kątem oddziaływania na środowisko na etapie konkursu zmniejszy prawdopodobieństwo pojawienia się trudności na etapie uzyskiwania dofinansowania.

Z poważaniem,

ANDRZEJ SZWEDA-LEWANDOWSKI
Generalny Dyrektor
Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/

GŁÓWNY INSPEKTOR SANITARNY

HŚ.NS.530.7.2020

Warszawa, dnia 02 marca 2020

**Pan
Grzegorz Puda
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Funduszy
i Polityki Regionalnej**

Szanowny Panie Ministrze,

nawiązując do wniosku z dnia 6 lutego 2020 r., znak: DPP-VI.78.8.2019.BP w sprawie uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu *Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2021-2027*, w trybie art. 53 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2018 r. poz. 2081, z późn. zm.), dalej: *ustawa ooś*, przedstawiam następujące stanowisko.

Podstawowym krajowym dokumentem strategicznym uzasadniającym konieczność wdrażania instrumentu wsparcia finansowego dla Polski Wschodniej jest średniookresowa strategia rozwoju kraju tj. *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*. Strategia wskazuje obszary, które wymagają szczególnej uwagi ze strony polityki regionalnej, zaliczając do nich makroregion Polski Wschodniej, obejmujący województwa: lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie.

Projekt *Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2021-2027* jest instrumentem wsparcia finansowego rozwoju społeczno-gospodarczego pięciu województw: lubelskiego, podlaskiego, podkarpackiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego, który wzmacnia i uzupełnia działania prowadzone w ramach regionalnych i krajowych programów operacyjnych.

Projektowany dokument wyznacza trzy cele rozwojowe makroregionu Polski Wschodniej:

1. Bardziej inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej.
2. Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetyki, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, przystosowania się do zmiany klimatu oraz zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem.
3. Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności i udoskonaleniu regionalnych połączeń teleinformatycznych.

Środki finansowe przewidziane w projekcie *Programu* będą przeznaczone na rozwój innowacyjnej przedsiębiorczości oraz na ważne, z punktu widzenia spójności i dostępności terytorialnej makroregionu, inwestycje w komunikację miejską, drogi i kolej. Wśród różnych rodzajów projektów, dla których przedmiotowy dokument wyznacza ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, znajdują się m.in. te polegające na:

- budowie źródeł OZE oraz rozwoju sieci przesyłowej i dystrybucyjnej energii *(w związku z prognozami przewidującymi wzrost krajowego zużycia energii w latach 2015-2030)*,
- kontynuacji rozwoju infrastruktury drogowej - budowa i przebudowa dróg krajowych łączących regionalne i subregionalne ośrodki wzrostu, w tym budowę obwodnic *(w związku z mniejszą niż przeciętnie w kraju gęstością sieci drogowej w Polsce Wschodniej oraz niedoborem infrastruktury drogowej polegającym przede wszystkim na bardzo słabym wyposażeniu w drogi o lepszej jakości, w tym przede wszystkim drogi dwujezdniowe, ekspresowe i autostrady)*,
- kontynuacji inwestycji związanych z modernizacją i budową nowych odcinków linii kolejowych tworzących Wschodnią Magistralę Kolejową, która zapewni bezpośrednie połączenie pięciu województw Polski Wschodniej i polepszy dostępność transportową tej części kraju oraz inwestycji kolejowych mających na celu zwiększenie prędkości, a co za tym idzie - skrócenie czasu przejazdu *(w związku ze słabym stanem infrastruktury kolejowej i dużymi dysproporcjami w zakresie dostępności kolejowej oraz intensywności korzystania z transportu kolejowego Polski Wschodniej)*.

Celem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w ramach której opracowuje się prognozę oddziaływania na środowisko, jest m.in. przeanalizowanie, w jaki sposób i w jakim stopniu realizacja ustaleń projektowanego dokumentu może powodować negatywne lub pozytywne skutki w środowisku. Chociaż działania przewidziane w projekcie *Programu* mają wpłynąć na poprawę poziomu rozwoju i konkurencyjności Makroregionu

Polski Wschodniej w wybranych obszarach, to jednak rodzaje planowanych inwestycji mogą powodować oddziaływania niekorzystne dla środowiska, a także - pośrednio lub bezpośrednio - uciążliwe, bądź niekiedy nawet wpływać negatywnie na zdrowie ludzi.

Jednakże na obecnym etapie (w projekcie *Programu*) nie są ustalane dokładne parametry wielkościowe lub technologicznie charakteryzujące poszczególne rodzaje inwestycji, ich konkretna lokalizacja, bądź inne specyficzne warunki realizacji, co nie pozwala na precyzyjne ustalenie przewidywanej skali oddziaływań na środowisko, w tym na zdrowie ludzi, jak również spodziewanych zmian ilościowych w zakresie parametrów poszczególnych komponentów środowiska naturalnego.

W związku z powyższym, w opinii Głównego Inspektora Sanitarnego, prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu *Programu*, powinna zostać sporządzona zgodnie z art. 51 ust. 2 oraz art. 52 ust. 1 i 2 *ustawy ooś*, oraz obejmować ocenę jakościową i ilościową wpływu realizacji ustaleń przedmiotowego *Programu* na poszczególne komponenty środowiska, a w zakresie kompetencji Głównego Inspektoratu Sanitarnego dać rzetelną ocenę oddziaływania na stan zdrowia ludzi, w szczególności w aspekcie:

- narażenia na hałas, wibracje, pola elektromagnetyczne i zanieczyszczenia powietrza;
- zagrożeń dla ujęć i źródeł wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi z uwzględnieniem obszarów stref ochronnych tych ujęć;
- zagrożeń dla wód podziemnych, w szczególności Głównych Zbiorników Wód Podziemnych zlokalizowanych na terenie kraju (należy uwzględnić nakazy, zakazy i ograniczenia związane z ochroną zasobów wody);
- zachowania dopuszczalnych poziomów hałasu na terenach chronionych akustycznie, zwłaszcza na terenach zabudowy mieszkaniowej/siedlisk ludzkich, zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży (jednostki oświatowe) oraz terenach rekreacyjno- wypoczynkowych;
- zapewnienia odpowiednich standardów jakości powietrza atmosferycznego.

Prognoza powinna odnosić się do pełnej wersji projektowanego dokumentu i obejmować wszystkie planowane działania mogące znacząco oddziaływać na środowisko zarówno w fazie realizacji, jaki i eksploatacji. Jeżeli na dalszym etapie prac projekt dokumentu zostanie rozszerzony o dodatkowe zapisy, istotne z punktu widzenia adekwatności strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, również powinny zostać uwzględnione z prognozie.

Ponadto, w przypadku zidentyfikowania ryzyka wystąpienia negatywnych oddziaływań na zdrowie i życie ludzi, związanych z realizacją działań przewidzianych w *Programie*, należy w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu *Programu*,

w sposób szczególny odnieść się do możliwych metod ich skutecznej eliminacji bądź maksymalnego ograniczenia.

Dodatkowo, stosownie do brzmienia art. 3 ust. 2 *ustawy o oś*, należy podkreślić, że ilekroć w ustawie jest mowa o oddziaływaniu na środowisko, rozumie się przez to również oddziaływanie na zdrowie ludzi.

Z poważaniem

z up. Głównego Inspektora Sanitarnego
Grzegorz Hudzik
Zastępca Głównego Inspektora Sanitarnego

/dokument podpisany elektronicznie/

GŁÓWNY INSPEKTOR SANITARNY

HŚ.NS.530.10.2020

Warszawa, dnia 02 marca 2020

**Pan
Grzegorz Puda
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Funduszy
i Polityki Regionalnej**

Szanowny Panie Ministrze,

nawiązując do wniosku z dnia 12 lutego 2020 r., znak: DPP-VI.78.2.2020.JG w sprawie uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu *Ponadregionalnego Programu Operacyjnego 2021-2027*, w trybie art. 53 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2018 r. poz. 2081, z późn. zm.), dalej: *ustawa ooś*, przedstawiam następujące stanowisko.

Program Ponadregionalny jest instrumentem realizacji celów *Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju*, przyjętej przez Rząd RP w 2017 r. oraz *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030*, przyjętej przez Rząd RP w 2019 r.

Obszary inwestycji, jakie zakłada przedmiotowy dokument, zostaną skupione na wzmocnieniu subregionalnych ośrodków wzrostu, w szczególności miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, i ich połączeń funkcjonalnych z bliskim i dalszym otoczeniem, w celu zwiększenia dostępności rynków pracy i usług publicznych dla ich mieszkańców i mieszkańców obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, a także poprawie jakości życia obydwu ww. grup.

Działania na rzecz rozwoju bardziej zrównoważonego terytorialnie obejmą:

- rozwój przedsiębiorczości oraz wsparcie na rzecz eksportu usług i produktów poza rodzimy region i środowisko lokalnych konsumentów, a w efekcie tworzenie lokalnie atrakcyjnych miejsc pracy,
- poprawę atrakcyjności inwestycyjnej,
- stymulowanie aktywności społecznej i ekonomicznej mieszkańców,

- wsparcie przedsięwzięć podnoszących jakość życia, dostępność przyjaznych środowisku usług publicznych i bezpieczeństwo,
- dostosowanie przestrzeni lokalnej do potrzeb rozwoju gospodarczego i społecznego,
- poprawę dostępności transportowej oraz rozwijanie i integrowanie systemów publicznego transportu zbiorowego, usprawniających połączenia obszarów wiejskich z miastami, miast i ich bezpośredniego otoczenia, pomiędzy powiatami,
- wzmocnienie zdolności instytucji publicznych do zarządzania rozwojem, wsparcie rozwoju kapitału społecznego, w tym integracji społeczności lokalnej na rzecz rozwoju lokalnego (m.in. poprzez tworzenie miejsc spędzania wolnego czasu, tzw. „miejsc trzecich”).

W ramach projektowanego dokumentu przewidziano do realizacji zadania o charakterze inwestycyjnym, związane z:

- przebudową istniejących systemów ciepłowniczych i wymianą lub modernizacją źródła ciepła,
- budową nowych odcinków sieci ciepłej wraz z przyłączami i węzłami ciepłowniczymi w celu zastąpienia istniejących lokalnych źródeł ciepła opalanych paliwem stałym,
- projektami inwestycyjnymi w zakresie: zieleni miejskiej, gospodarowania wodami opadowymi
- budową/przebudową dróg wojewódzkich, budową obwodnic na ww. drogach,
- robotami budowlanymi i modernizacją obiektów/miejsc znajdujących się na szlaku (np. infrastruktura techniczna i sanitarna – w tym przystosowanie obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami),
- infrastrukturą ułatwiającą dostęp do obiektów/miejsc, tj. zagospodarowanie terenu wokół obiektu (np. parkingi), punkty widokowe, wieże widokowe, zadaszenia.

Celem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w ramach której opracowuje się prognozę oddziaływania na środowisko, jest m.in. przeanalizowanie, w jaki sposób i w jakim stopniu realizacja ustaleń projektowanego dokumentu może powodować negatywne lub pozytywne skutki w środowisku. Choć działania przewidziane w projekcie *Programu* mają wpłynąć na poprawę dostępności do rynków pracy i usług publicznych oraz jakości życia mieszkańców miast średnich, tracących funkcje społeczno-gospodarcze, oraz obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, to jednak rodzaje planowanych inwestycji mogą powodować oddziaływania niekorzystne dla środowiska, a także - pośrednio lub bezpośrednio - uciążliwe, bądź niekiedy nawet wpływać negatywnie na zdrowie ludzi.

Jednakże na obecnym etapie (w projekcie *Programu*) nie zostały ustalone dokładne parametry wielkościowe lub technologicznie charakteryzujące poszczególne rodzaje inwestycji, ich konkretna lokalizacja, bądź inne specyficzne warunki realizacji, co nie pozwala na precyzyjne ustalenie przewidywanej skali oddziaływań na środowisko, w tym na zdrowie ludzi, jak również spodziewanych zmian ilościowych w zakresie parametrów poszczególnych komponentów środowiska naturalnego.

W związku z powyższym, w opinii Głównego Inspektora Sanitarnego, prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu *Programu*, powinna zostać sporządzona zgodnie z art. 51 ust. 2 oraz art. 52 ust. 1 i 2 *ustawy o oś*, oraz obejmować ocenę jakościową i ilościową wpływu realizacji ustaleń przedmiotowego *Programu* na poszczególne komponenty środowiska, a w zakresie kompetencji Głównego Inspektoratu Sanitarnego dać rzetelną ocenę oddziaływania na stan zdrowia ludzi, w szczególności w aspekcie:

- narażenia na hałas, wibracje, pola elektromagnetyczne i zanieczyszczenia powietrza;
- zagrożeń dla ujęć i źródeł wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi z uwzględnieniem obszarów stref ochronnych tych ujęć;
- zagrożeń dla wód podziemnych, w szczególności Głównych Zbiorników Wód Podziemnych zlokalizowanych na terenie kraju (należy uwzględnić nakazy, zakazy i ograniczenia związane z ochroną zasobów wody);
- zachowania dopuszczalnych poziomów hałasu na terenach chronionych akustycznie, zwłaszcza na terenach zabudowy mieszkaniowej/siedlisk ludzkich, zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży (jednostki oświatowe) oraz terenach rekreacyjno- wypoczynkowych;
- zapewnienia odpowiednich standardów jakości powietrza atmosferycznego;
- ewentualnego zajęcia terenów rekreacyjnych.

Prognoza powinna odnosić się do pełnej wersji projektowanego dokumentu i obejmować wszystkie planowane działania mogące znacząco oddziaływać na środowisko zarówno w fazie realizacji, jak i eksploatacji. Jeżeli na dalszym etapie prac projekt dokumentu zostanie rozszerzony o dodatkowe zapisy, istotne z punktu widzenia adekwatności strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, również powinny zostać uwzględnione z prognozie.

Ponadto, w przypadku zidentyfikowania ryzyka wystąpienia negatywnych oddziaływań na zdrowie i życie ludzi, związanych z realizacją działań przewidzianych w *Programie*, należy w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu *Programu*, w sposób szczególny odnieść się do możliwych metod ich skutecznej eliminacji bądź maksymalnego ograniczenia.

Dodatkowo, stosownie do brzmienia art. 3 ust. 2 ustawy ooś, należy podkreślić, że ilekroć w ustawie jest mowa o oddziaływaniu na środowisko, rozumie się przez to również oddziaływanie na zdrowie ludzi.

Z poważaniem

z up. Głównego Inspektora Sanitarnego
Grzegorz Hudzik
Zastępca Głównego Inspektora Sanitarnego

/dokument podpisany elektronicznie/